

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) มีเป้าหมายที่สำคัญคือ มุ่งให้คนให้เป็ยศูนย์กลางของการพัฒนา ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง การมีสังคมที่พึงปรารถนา และประเทศชาติมั่นคง ในการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะต้องมีวิสัยทัศน์ของการพัฒนาคนให้เป็ยคนดี คนเก่ง และมีความสุข มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ดังพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ตอนหนึ่งว่า “นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งเก่งทั้งดีมาเป็ยกำลึงของบ้านเมืองให้ความเก่งเป็ยปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็ยปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนนำความเก่งให้เป็ยไปใยแนวทางที่เป็ยประโยชน์ อันพึงปรารถนา” (กรมวิชาการ. 2551 : 60)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดปรัชญาการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาไว้ในหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2546 ว่าเป็นการศึกษาและอบรมเลี้ยงดูบนพื้นฐานที่แสดงความต้องการของเด็กแรกเกิด ถึง 6 ปี ที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และความจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน ประสบการณ์ที่จัดให้จะเป็นประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ และมีความสุขกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบ้าน สถานศึกษาและชุมชน เพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตเป็ยพลเมืองที่มีคุณค่าต่อไป (กรมวิชาการ. 2546 : 1-2)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยก่อนประถมศึกษา หรือการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน มีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ไม่น้อยกว่า 7 กระทรวง 20 หน่วยงาน ซึ่งมีรูปแบบการจัดการศึกษาแตกต่างกันไปตามภาระหน้าที่ของหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบล เป็ยหน่วยงาน สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นอันมาจากนโยบายรัฐบาล เกี่ยวกับการกระจาย

อำนาจที่ต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบล บริหารจัดการทรัพยากร และพัฒนาท้องถิ่นของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2550 : 150-158) มาตรา 43 กำหนดให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ในมาตรา 44 มาตรา 46 และมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว มีการกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในภารกิจด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับงานส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาเด็ก ที่กำหนดไว้ใน มาตรา 67 (5), (6) อันจะเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้เป็นภารกิจที่ต้องรับโอนจากส่วนราชการเพื่อดำเนินการตอบสนองต่อประชาชนในพื้นที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็กอายุระหว่าง 3-5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดมัสยิด กรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เล็ก 3 ขวบ) ที่รับถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสมตามวัย และเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองและเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป โดยมีเป้าหมายในการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ ระเบียบที่เกี่ยวข้องและด้วยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกต้องลักษณะและได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มศักยภาพ เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุก ๆ ด้านแบบองค์รวม ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและการจัดการศึกษาปฐมวัย กระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน ให้สามารถร่วมกันวางแผนและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ให้สามารถ

ออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสในการพัฒนาความพร้อม
สำหรับเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : 3)

จากผลการประชุมสัมมนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กให้สุขลักษณะและ
พัฒนาการของเด็กทั่วประเทศ ปรากฏว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีประเด็น
ปัญหาในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นไปในแนวเดียวกัน (เทศบาลตำบลปริก. 2548 : 1)
คือ 1) ปัญหาด้านสุขอนามัยของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ปัญหาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขาดผู้ดูแลเด็กที่ไม่จบการศึกษาปฐมวัย โดยตรงและผู้ดูแลเด็กที่มีอยู่ไม่คอยได้รับการอบรม
พัฒนาเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการทำงานเท่าที่ควร 3) ปัญหาผู้บริหารท้องถิ่นไม่ค่อยให้
ความสำคัญในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมักให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านอื่นๆ
มากกว่า 4) ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน
5) ปัญหาหลักสูตรการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน
6) ปัญหาอาคารหรือสถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เหมาะสม และจากการสำรวจสภาพ
ปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบึงเนียม พบว่า การบริหารจัดการศึกษา
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบึงเนียม ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการศึกษา
ที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษา อีกทั้งผู้บริหารท้องถิ่นเห็นว่า เด็กเป็นประชากรที่มีความสำคัญ
แต่ไม่เข้าใจว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก นอกจากนี้การมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีค่อนข้างน้อย ดังนั้นจากผลการบริหารจัดการ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นได้หันกลับไปมองเรื่องการพัฒนาคน ซึ่งเป็น
ทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุด เพื่อให้เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่
และเด็กเหล่านั้นไม่ใช่ใครที่ไหนเป็นลูกหลานของคนในท้องถิ่นทั้งสิ้น ซึ่งเด็กเหล่านี้จะต้อง
เติบโตไปในวันข้างหน้าและจะกลายเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า
ต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยในฐานะที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัด
องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม มีหน้าที่กำกับดูแล ประสานงานการจัดการศึกษาระดับ
ปฐมวัย จึงสนใจที่จะศึกษาอนาคตภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบึงเนียม เพื่อนำผลการวิจัยไป
ประยุกต์ใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนา นโยบายและการวางแผนการจัดการศึกษาของศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

คำถามการวิจัย

ภายใน พ.ศ.2552 – 2556 อนาคตภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบึงเนียม องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นอย่างไร

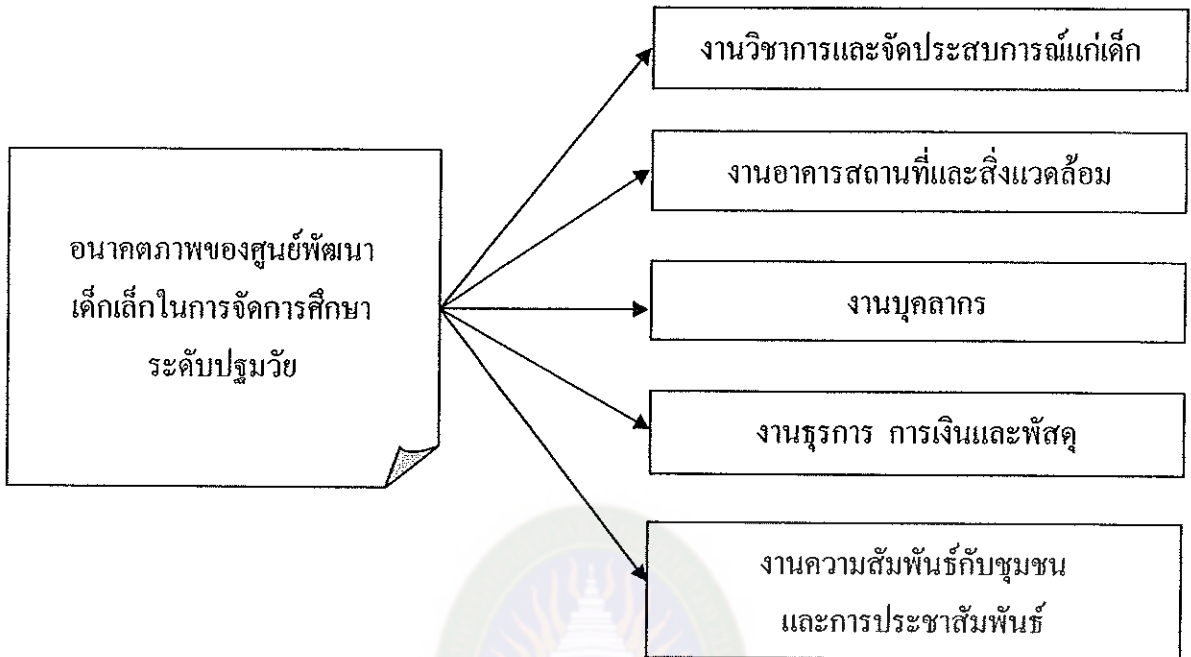
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอนาคตภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบึงเนียม องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม จังหวัดขอนแก่น ระยะ 5 ปี (ปี พ.ศ. 2552 - 2556)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยอนาคตภาพของถนนมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2549 : 1-331) และกรอบการดำเนินงานของกรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (กระทรวงมหาดไทย. 2550 : 3) จึงกำหนดกรอบ 5 ด้าน ดังนี้

1. งานวิชาการและการจัดประสบการณ์แก่เด็ก
2. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
3. งานบุคลากร
4. งานธุรการ การเงินและพัสดุ
5. งานความสัมพันธ์ชุมชนและการประชาสัมพันธ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 30 คน ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน
1. ผู้บริหารการศึกษาในองค์การบริหารส่วนตำบล (อปท.)	10
2. คณะกรรมการการศึกษาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบล	10
3. ผู้บริหารการศึกษาภายนอก	5
4. ผู้ปกครองตัวแทนแต่ละอาชีพ	5
รวม	30

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาอนาคตภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบึงเนียมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มี 5 ด้าน คือ (กระทรวงมหาดไทย. 2550 : 3)

- 2.1 งานวิชาการและการจัดประสบการณ์แก่เด็ก
- 2.2 งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 2.3 งานบุคลากร
- 2.4 งานธุรการ การเงินและพัสดุ
- 2.5 งานความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Ethnographic Delphi Future Research : EDFR) เป็นระเบียบวิธีวิจัยโดยการสอบถาม และสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ

4. ตัวแปรที่ศึกษา

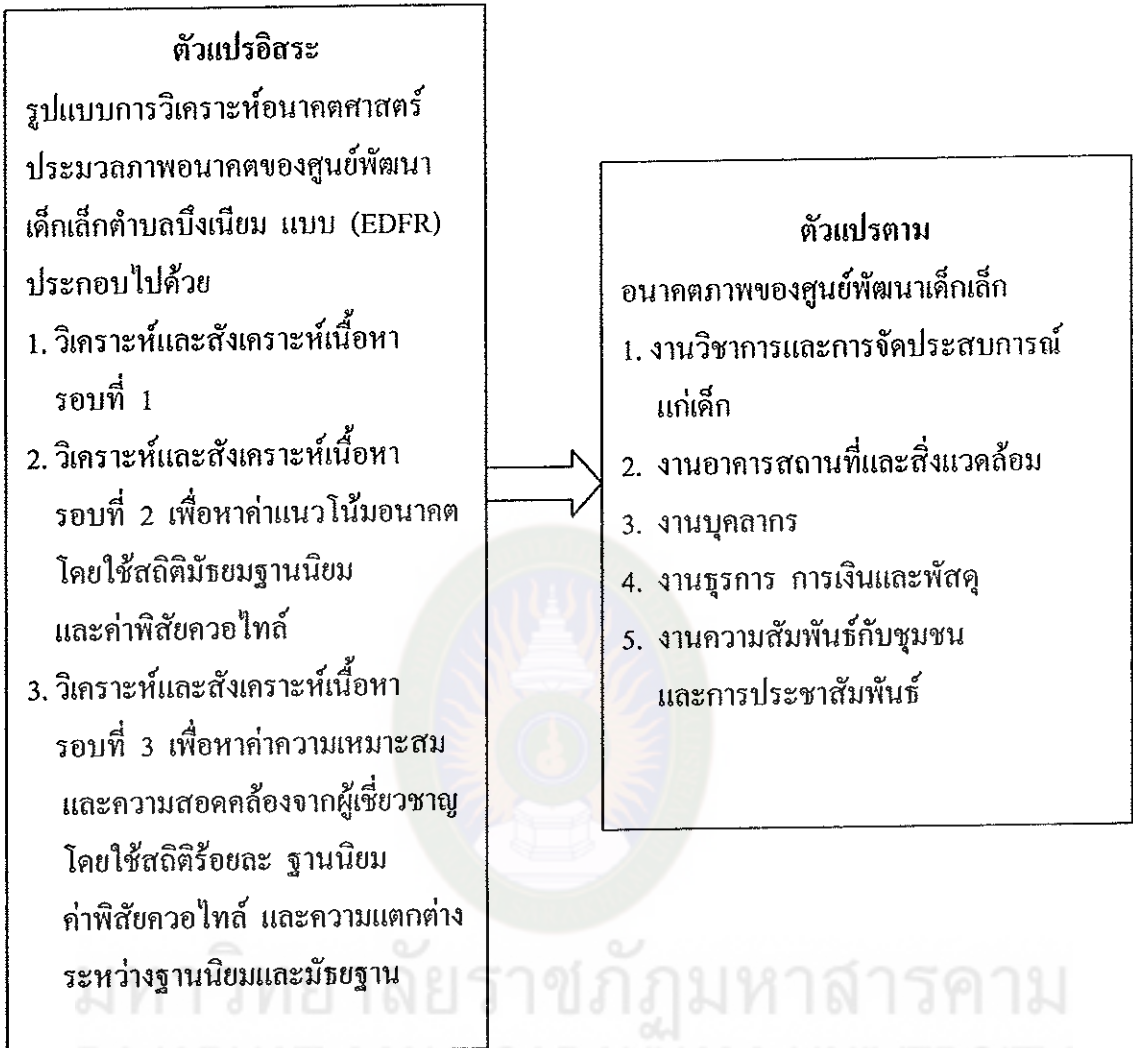
4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ รูปแบบการวิเคราะห์อนาคตศาสตร์ ประมวลภาพอนาคตของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบบ (EDFR) ประกอบไปด้วย

- 4.1.1 วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา รอบที่ 1
- 4.1.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา รอบที่ 2 เพื่อหาค่าแนวโน้มอนาคต โดยใช้สถิติฐานนิยม มัชฐาน และค่าพิสัยควอไทล์

4.1.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา รอบที่ 3 เพื่อหาค่าความเหมาะสมและความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้สถิติร้อยละ ฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัชฐาน

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ อนาคตภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 ด้าน คือ

- 4.2.1 งานวิชาการและการจัดประสบการณ์แก่เด็ก
- 4.2.2 งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 4.2.3 งานบุคลากร
- 4.2.4 งานธุรการ การเงินและพัสดุ
- 4.2.5 งานความสัมพันธ์ชุมชนและการประชาสัมพันธ์

ภาพที่ 2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

5. ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย พฤษภาคม - ตุลาคม 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อนาคตภาพ หมายถึง การสร้างเรื่องราว หรือคำอธิบายของความเป็นไปได้ ในอนาคตจากความเป็นจริงในปัจจุบัน หรือจากการคาดการณ์แนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้น
2. อนาคตภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ภาพหรือเหตุการณ์ที่เป็นแนวโน้ม ของเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ ความต้องการของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะเป็นไปได้ ใน ระยะ 5 ปี (ระหว่างปี 2552- 2556) ให้เป็นไปได้ตามที่มุ่งหวังจะให้เกิดขึ้น มี 5 ด้าน คือ
 - 2.1 ด้านวิชาการและการจัดประสบการณ์แก่เด็ก หมายถึง การจัดประสบการณ์ เพื่อเตรียมเด็กให้พัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษาลึกสูตร การนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ การจัดหา และผลิตสื่อ การนิเทศ ติดตามและการประเมินผล และการบริหารงานซึ่งไม่เกี่ยวกับการจัด ประสบการณ์แก่เด็กในห้องเรียน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านโภชนาการ ด้านนันทนาการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและกิจกรรมแนะแนว
 - 2.2 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดหา สร้าง ดูแลรักษา ซ่อมบำรุงสถานที่ การจัดสิ่งแวดล้อมและมาตรการเพื่อความปลอดภัย
 - 2.3 ด้านบุคลากร หมายถึง คณะบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารจัดการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในที่นี้หมายถึง
 - 2.3.1 คณะผู้บริหารและนักวิชาการศึกษา ในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง คณะบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารและจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ นายกองต. รองนายก อบต. เลขานุการ อบต. ปลัดอบต. นักวิชาการศึกษาอบต.บึงเนียม จังหวัดขอนแก่น
 - 2.3.2 ครูผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กและจัดกิจกรรม พัฒนาการเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบึงเนียม องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม จังหวัดขอนแก่น
 - 2.4 ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ หมายถึง การจัดซื้อ จัดหา จัดทำงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ พัสดุครุภัณฑ์ บัญชี การเงินและการบัญชี ข้อมูล สถิติ ทะเบียนหนังสือ รับ-ส่ง

2.5 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองและชุมชน การได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากผู้ปกครองและชุมชน การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบอย่างทั่วถึง

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลเด็กและให้การศึกษาแก่เด็ก อายุระหว่าง 3-5 ปี และมีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา ในที่นี้หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม

4. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม หมายถึง หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารราชการตาม พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์สูงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ประกอบด้วย ผู้มีประสบการณ์และตำแหน่งที่เกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาในองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการศึกษาท้องถิ่น ผู้บริหารการศึกษานอกพื้นที่ และผู้ปกครองแต่ละสาขาอาชีพ

6. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูและเอาใจใส่ให้การอบรมสั่งสอนแก่ผู้อยู่ในการปกครอง อาจเป็นบิดา มารดาหรือญาติพี่น้องของนักเรียน ที่ส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม จังหวัดขอนแก่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง
2. ได้แนวทางจัดการศึกษาที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถนำไปใช้วางแผนการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบึงเนียม ให้มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป